

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

T A R T A L O M :

Előfizetési felhívás „*A méh és világa*” czimű műre. Bárány Ernő, elnök. Turesányi Gyula, I. alelnök. Bodor László, a „Méh. Közlöny” szerkesztője. Wiedner József, az erd. méh.-egylet főtitkára. — Az Erdélyrészi Méhész-Egylet első vándorgyűlése. (r.) — Szemelvények „A méh természetrajzából.” Wiedner József és Bálint Sándor dr. — Teendők a méhesben. — Vegyesek.

E folyóiratot az egylet rendes és köri tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), köri tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1894.

AZ EGYLET TULAJDONA

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

GERGELY FERENCZ

kertészgazdasági kellékek legnagyobb raktára,
a „**THANATON**“ biztos rovar-irtószer egyedüli raktára,
Kolozsvárt, főtér 21. sz., saját ház.

Ajánl a n. é. gazdaközönség részére

legfrissebb gazdasági- és veteménymagvakat,

melyekről kívánatra árjegyzéket szívesen küld.

Azurin Peronospora ellen	1 kiló	1.80
Creolin Pearson-féle	1 kiló	1.85
Carbolsav vegytiszta fehér, jegeczes	1 kiló	2.—
Carbolsav nyers, 30% hordó számra	100 kiló	18.—
Carbolineum legjobb faj, hordó számra	100 kiló	18.—
Carbolsavas mész piros	100 kiló	15.—
Chlormész 100 fokos	100 kiló	18.—
Csodasó (Sal Glauberi)	100 kiló	8.—
Gépolaj pugliai, hordó számra	100 kiló	44.—
Gépolaj amerikai, hordó számra	100 kiló	20.—
Hernyóenyv Hitz-féle	1 kiló	—40
Higanykenőcs	1 kiló	2.50
Kénkövirág	100 kiló	18.—
Kékkő I.	100 kiló	30.—
Keserűsó, hordó számra	100 kiló	8.—
Kocsikenőcs, sárga vagy fekete	100 kiló	8.—
Kátrány, fekete, hordó számra	100 kiló	6.—
Maró szóda (Aetznatron) 100 fokos	100 kiló	22.—
Naphtalin	1 kiló	—40
Oltóviasz, saját gyártmányu	1 kiló	1.50
Oltóviasz, Katona-féle kecskeméti	1 doboz	—50
Oltóviasz, Pichler-féle	1 doboz	—60
Patkányméreg	1 rud	—50
Petroleum amerikai, hordó számra	100 kiló	20.50
Petroleum brassói I., hordó számra	100 kiló	18.50
Portland cement, hordó számra	100 kiló	3.50
Román cement (Hydraul mész)	100 kiló	2.—
Repezeolaj tisztított, hordó számra	100 kiló	42.—
Salicylsav jegeczes	1 kiló	10.—
Salicylnatron	1 kiló	10.—
Tejoltó-kivonat, Maager-féle	1 kiló	1.20
Thanaton	1 doboz	1.10
Vaselin, sárga 1 kiló 1 frt, fehér	1 kiló	1.40

Olajba tört festékek, lakkok, firneiss főraktára.

6—7 **Legkeresettebb fűszerkereskedés.**

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatíók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések, valamint a pénzküldemények: Gebhardt Döme egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körítet tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.
Hirdetés díja: garmond soronként 8 k. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona).
Egyleti tagok, éves és féléves hirdetői 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Előfizetési felhívás

„A MÉH ÉS VILÁGA“

czimű műre.

Írta: SÖTÉR KÁLMÁN.

Elég, ha a fenti czimet olvassa a magyar méhész, hogy feleslegessé váljék a mű ajánlása; mert tudjuk, mily megbecsülhetlen kincs van letéve az emberiség számára Sötér Kálmán munkájában.

Ha mégis felkérjük ügybarátainkat, hogy előfizetéseket az alábbirt feltételek mellett küldjék be: erre nagyfontosságú körülmények hívnak fel.

Az erdélyrészi méhészegyletet ugyanis az a nagy szerencse érte, hogy: „A méh és világa“ cz. munkát a nagy nevű író és igaz emberbarát ez egyletnek ajánlákozta, mely adományával elvitázhatlan dicsőséget szerzett nekünk, s a szerény törekvést, melyet a közügy érdekében egyletünk tanusított, elismerésben részesítette; az ez évi szamosújvári méhészeti vándorgyűlésünket pedig — mely eme elhatározásra nagy befolyással volt — a buzgó apostolok gyűlhelyévé avatta.

Amde csak az a nemzet méltó nagy gyermekeire, a melyik azokat felismeri és elismerésben részesíti. A nagy munka dicsőségére válik a magyar irodalomnak a külföld előtt, a mely, ide számítva

még a nagy Dzierzon és Berlepsch műveit is, *oly — a méhészetre vonatkozólag — mindent magában foglaló irodalmi terméket nem mutathat fel*, mely ezt a munkát felérné. Épen ezért tétetett számos ajánlat német irodalmi vállalkozók részéről, hogy a mű először németül adassék ki.

A műre előfizetni, annak megjelenését siettetni tehát nemcsak méhészeti, de magyar nemzeti kötelesség is.

A mű nagy nyolczadrét íven, finom velin papíron, szép nyomással, hazánk egyik legkitünőbb nyomdájában lesz nyomva. *Négy vaskos kötet lesz az egész mű, legkevesebb 25—25 ívvel, több mint 150 kitűnő illusztrációval. Az egész munka ára 12 frt, bolti ára 16 frt lesz. Finom angol vászonba kötve, a tábláján és sarkán symbolicus aranynyomással 20 frt.*

Az előfizetés az egész munkának a megszerzésére kötelező; azért kívánatos, hogy a kik az ügyet pártolják s tehetik, az egészet előre fizessék be; de az összeg befizetése részletekben is eszközölhető olyformán, hogy *az előfizetés alkalmával 3 frt*, a többi részletek az egyes kötetek megjelenéskor utánvétellel lesznek fizetendőek, megjegyeztetvén, hogy a kötetek sűrű egymásutánban fognak megjelenni.

Egyletünk a könnyebb és biztosabb kezelésre való tekintetből azt határozta, hogy az előfizetési pénzek az **egylet elnökségének** czimezve *Kolozsvárra szolgáltatassanak be.*

A mű folyó 1894 október 1-jével nyomdába kerül s annak első kötete legkésőbb 1895 február havában megjelenik, az egész munka azonban a milleniumra fogja hirdetni a magyar tudományosság és gyakorlati észjárás dicsőségét.

Kérjük az előfizetéseket minél előbb, de legkésőbb folyó évi december 31-ig eszközölni.

Kolozsvárt, 1894 augusztus 29.

Báró **Bánffy Ernő**,
elnök.

Turesányi Gyula,
I. alelnök.

Bodor László,
a „Méh. Közl.“ szerkesztője.

Wieder József,
az erd. méh. egyl. főtítkára.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet első vándorgyűlése.

(1894. augusztus 18., 19., 20.)

A város kilobogózva, ünnepi díszben várja vendégeit a vándorgyűlésre.

A reggeli vonat érkezésekor bullámzik a közönség az indóház körül s a perront sűrűn lepi el a vendégváró közönség.

Midőn a vonat berobogott: fölzendült a Rákóczi-induló, azután *Észtegar* László ügyvéd, a rendező-bizottság elnöke, lelkes szavakkal üdvözölte a szamosujvári méhészkör nevében az érkezett vendégeket, mire *Turcsányi* Gyula alelnök mondott köszönetet az anyaegylet nevében a szíves fogadtatásért.

Innen a vendégek zeneszó mellett felvonultak a tanácsház elé, hol a város nevében *Gopcsa* Joachim, helyettes polgármester fogadta; lendületes üdvözlő beszédjében fölemlítette azt is, hogy Szamosujvár városa vagyoni előhaladását nagy mértékben mozdította elő a méhészet, a mézzel és viasszal való kereskedés, s ez a város mindég méltányolta eme foglalkozás nemzetgazdasági fontosságát.

Erre *Turcsányi* alelnök felelt, elismerve a szamosujváriak áldozatkészségét, melylyel jó példát adtak a többi városoknak.

Fél tíz órakor az örm. kath. főegyházban Ő Felsege születésnapja alkalmából tartott ünnepi istentiszteletre gyűltünk össze s ennek végeztével kezdetét vette a népkertben a méh. kör mintaméhese felavatási ünnepélye.

Dr. *Kovrig* Simon, a m.-kör érdemekben gazdag elnöke helyet foglalva az elnöki széken, felolvasta br. *Bánffy* Ernő, a m.-egylet elnöke táviratát, melyben tudatja, hogy a vándorgyűlésen részvételben akadályozva van.

Ezután *Kovrig* S. a következő megnyitó beszédet mondta el:

T. közönség! A szamosujvári méhészkör coripheusai a kör alakulása után nem sokára, mondhatni már "gyermekkorában, belátván fontosságát annak, hogy a tudományos alapra fektetett, modern méhészkedésnek *művelése* csak az által lesz elérhető, ha a kör mindazon eszközökkel rendelkezik, melyek segítségével a tudományos méhészeti kutatások s a gyakorlati tapasztalatoknak megszerzése kivihető.

A kör ezen megállapított *elvből* kiindulva, nem riadt vissza

sem a fáradságos munkától, sem a nagy pénzbeli áldozattól; megteremtette ezt a hajlékot s felszerelte azt mindazon eszközzel, melyekkel manapság már valóban a tudományos méhészeti buvarkodást folytatni, a gyakorlati fogásokat elsajátítani s ezek által a méhészet javára működni lehet.

A méhészkör megállapított elvének megvalósítása folyamatában körünk több kiváló, fáradhatatlan tagjának elévülhetetlen érdeme van, kiknek neveit ez alkalommal csak azért nem említem fel, mert attól tartok, hogy az által szerénységüket sérteném meg.

Ez alkalommal nekem jutott a szerencse felemlíteni azt, hogy városunk minden szépre, jóra törekvő s a korral haladni vágyó polgárainak áldozatkészsége tette nekünk lehetővé azt, hogy célunkat oly rövid idő alatt elérhettük. E nemes város tekintetes képviselő testülete a telekadományozás által pedig elérhetővé tette azt, hogy a hajlékot eme üde, csendes, elragadó szép helyen felépíthettük. Végre mindnyájunk elismerése nyilvánítását fejezem ki t. Luttig és fia építő urak jóindulatáért, kik minden anyagi haszon nélkül e hajlékot oly egyszerű csinnal felépíteni sziveskedtek. Mind-ezen közreműködőket áldja meg a jó Isten!

Legyen ezen szerény hajlék ezután a tudományos méhészeti buvarkodásnak, a szorgalmas munkának és a szorgos gyűjtésnek központja. Legyen disze s büszkesége haladni indult kedves városunknak.

Mindnyájunk óhajtása az, hogy e hajlék falai közül sugározzék ki messze földre a méhészet iránti érdeklődés melege; e hajlék ragyogó fényével világítson azoknak, kik a természetben az igazságot keresik.

A n. t. közönség pedig ez ünnepély alkalmával fogadja hálás köszönetünket ily nagyszámu szives megjelenésért, s különösen azok, kik az ország különböző távoli vidékeiről az ügy iránti lelkesedéssel, ünnepélyünk diszének emelése szempontjából ide zarándokolni kegyeskedtek.

A n. t. közönség becses figyelmét kérem, kegyeskedjenek körünk t. titkárának a méhészkör és mintaméhes történetére vonatkozó felolvasását meghallgatni.

Ezennel a szamosujvári méhészkör mintaméhesét ünnepélyesen felavatottnak nyilvánítom s megnyitom.

Éljenek!

Erre következett a *Páll* Bogdán köri titkár következő beszámolója :

Nagyérdemű közönség! Megvallom, az aggodás nem csekély mértéke fog el, midőn e mai ünneplésünk sorrendjének egyik pontját vagyok itt betöltendő. Csekélységemnek, mint a méhészkör ez idei jegyzőjének, jutott az a megtiszteltetés, hogy midőn körünk rövid multjának egyik kimagaslóbb eredményét ünnepélyesen felavatni idegyültünk, visszapillantást vessek körünk alapulására s mintaméhesünk keletkezésére. Számítok azonban a nagyérdemű közönség szives elnézésére, hogy midőn körünk multjára az alábbiakban rövid visszatekintést fogok tenni, erőtlenségemen kívül méltó tekintetbe fogjak venni, hogy az a rövidke 4 év, melyet körünk pályája megfutott, nem hagyhatott nagyobb nyomokat maga után, annál is inkább, mert hisz ez idő alatt a kezdet nehézségeivel kellett harcra szállania.

Mélyen tisztelt közönség! Körülbelől 14 éve annak, hogy az Erdélyrészi méhészegylet megalakult. A hivatottak megértvén az idők intő szózatát: munkához fogtak, számbavették a nehézségeket és akadályokat, melyekkel hogy utjokban találkozni fognak, előre látták, s felszerelve jókora lelkesedéssel, mely mindennek mozgató ereje: czéltudatos törekvéssel egy testté tömörülve, azon fáradoztak, hogy megrövidítsék azt az időt, mely a méhészet által a haza minden zugában áldásthozó leend. S a hol olyan sok volt azok száma, a kik a világító szövétneket körülhordozták, ott nem lehetett kétségeskedni a jövő felett. Hogy a vállvetett munkának mily szép gyümölcse lett, azt ma már mindnyájan tudjuk. Nem hagyta számításán kívül az Erdélyrészi méhészegylet azt sem, hogy a központtól távolabb eső helyeken élő ügybarátok keblében is visszhangzani fog a munka jelszava s az eszme terjesztésének különböző helyeken erőteljes támaszpontjai lesznek. S e számításában sem csalódott, mert a vidéken sűrűn állottak fel méhészkörök, melyek mindenike szorgalmasan küzd erejéhez képest a nemes cél érdekében.

Az Erdélyrészi méhészegyletnek 1889 decz. 21-iki igazgató választmányi ülésében Bodor elnök előterjeszti, hogy Voith Gergely szamosújvári méhészt kéri az elnökséget, hogy egy általuk Szamosújvártt alakítandó méhészkör szervezésére saját kebeléből küldene

valakit hozzájuk az egyesület, s az egyesület Szentgyörgyi Lajos egyleti főtitkárt küldi ki. Tehát a szamosujvári méhészek körében is visszhangozni kezdett a munka jelszava. 1889 decz. 22-én számos lelkes méhész és méhészeti ügybarát összegyűlt, hogy megtartsák előértekezletét, illetve alakuló gyűlését a méhészkörnek. Szentgyörgyi Lajos mint az alakuló gyűlés elnöke, hivatkozással a szétesztott egyleti alapszabályokra, szíves készséggel jelölte meg a teendőket, s buzdító, lelkes szavaival bátorságot öntött mindnyájunkba. E gyűlésen a kör tisztviselői is megválasztattak; elnöknek Kovrig Simon, alelnöknek Voith Gergely, pénztáros Páll Kristóf, jegyző Páll Bogdán és 12 választm. tag.

Az eszme tehát megvalósult, gyermekévé lettünk az anyaegyletnek, mely igaz, szerető szülő gyanánt nem szűnik meg melegével az erőtlen csemetét istápolni, s épen ezért nagy a mi köszönetünk, hogy utmutatásai s gyámolításai által elérni segített eme nagy örömlünket, hogy mai ünnepélyünkön a méhészkör nem egy derék tagját üdvözölhetjük városunk vendégszerető falai között vendégeinkül.

Az 1890-dik év már munkában találta a szamosujvári kör buzgó harczosait. Jól tudjuk, hogy egy nemes cél megvalósítása nehéz feladat, hogy nincs egy útja se a haladásnak, mely ne lenne megakva tövisekkel; göröngyös talajon vezet az ut a megvalósulás felé. Körünknek is le kellett győznie ez akadályokat, hogy kitűzött célja felé haladhasson s hogy ez nem volt könnyű munka, nem szükség mondanom. Körünk vezérterfiai fáradhatatlanul munkálva megtettek mindent, mit megtenni már a cél érdekében is kötelesek voltak, de hogy megtették: most örömmel tölt el mindnyájunkat.

Már kezdetben 37 taggal indult meg körünk s a tagok száma évről évre szaporodván munkás tagokkal, ma már 120-an vagyunk. Hosszadalmas volna és szükségfelettinek is tartom körünk viszonyainak minden részletét évről évre e helyen feltüntetni, azért tekintsünk röviden végig körünk 4 éves multjának leginkább kiemelkedő mozzanatain, úgy, a mint azok a jegyzőkönyvekben s azok alapján az évenként szerkesztett titkári jelentésekben nyomot hagytak magok után. 1890-ben megkaptuk az anyaegylet alapszabálytervezetének a körökre vonatkozó részét s miután annak egyes pontjait a mi viszonyainkhoz alkalmaztuk, az anyaegylet jóváha-

gyásával, megkezdte a kör rendes munkáját. Hogy a méhészet iránt szélesebb körben kelthessen érdeklődést, február 22-iki ülésében elhatározta, hogy méhésztételeket tart, melyekre az érdeklődő közönséget meghíva, módot nyújt neki ugy gyakorlatilag, mint elméletileg alaposan megismerkedni a méhészet hasznos voltáról. Ez estélek azután évenként megtartattak s dicséretére legyen mondvá az estélek szereplőinek, igen szép eredménynyel. Páll Kristófot ez évben a kör tanítójának választja s e határozatot az anyaegylet megerősíti. Körünk tehát már az első évben kezdte lerakni az alapot saját léte és fennállásának biztosítására. 1891-ben egy mintaméhes létesítésére a szükséges lépések megtétettek. A kör szükségesnek látta ugyanis, hogy egy mintaméhes rendeztessék be, habár egyszerű és kezdetleges is, de elégséges arra, hogy ott egyesek elméleti és gyakorlati ismereteit közkincscsé tehessék, s hogy ott mindenki, ki a méhészet iránt érdeklődik, készséggel nyerhessen utasítást. Hála Szamosújvár város közönségének részvételért, melylyel az e célra rendezett estéleket fogadta, a mintaméhes kérdése megoldást nyert. Az 1891 márcz. 4-iki gyűlésen Voith Gergely, a kör buzgó elnöke, jelentést tesz a berendezett mintaméhesről s egyuttal javaslatot terjeszt elő annak kezelésére vonatkozólag. A javaslat elfogadtatván, a kezeléssel Voith G. bízott meg, ki is az ügy iránt méltó buzgalommal a várakozásnak teljesen megfelelően kezelte azt, hetenként egyszer gyakorlati tanításokat tartott ugy a kör tagjainak, mint a méhészet iránt érdeklődőknek. Hogy ennek mily jó eredménye lett, azt hiszem, körünk nem egy tagja szívesen bevallja; de volt látható jele is, mert e tanításokat ugy a városiak, mint a vidékiek sűrűn látogatva, némelyek kíváncsiságból, mások érdeklődésből, — ott belátták, hogy nemes és szép foglalkozás ez, azon vették észre magukat, hogy a kis állatkák által meghódítva, a kör tagjai lettek. Rejtett titok volt azonban az, a miről eleinte csak suttogva beszéltek körünk intézői, titkos sejtelemmel ábrándozva róla, hogy ez egyszerű ideiglenes mintaméhes helyett egy pavillonszerű, csinos épületet kellene teremteni hozzáférhető, könnyen megtekinthető, nyílt helyen. Ez a terv nem hagyta nyugodni őket, kezdetben maguk közt, később mind szélesebb körben beszéltek róla, s elfogadhatónak is tetszett mindenkinek; de sajnos, nem volt meg hozzá az erő, a pénz. S

egyszerre, mint borus idő után a napsugár, egy indítvány hangzott el, állítsuk fel kölcsönkötvényekkel.

A szó elhangzott, remény volt ugyan, de kétségesnek tartották, ha valjon kapunk-e annyi aláíró? De megtörtént, a mit csak félve mertünk remélni. Kis városunk áldozatkész, buzgó, a haladást szívvvel lélekkel pártoló polgárai, egy csapással megteremtették azt, a mit lassu, küzdelemmel teljes munkálkodás mellett is csak évek múlva érhattunk volna el. Most már, ime áll az épület, méltó jeléül annak, hogy ha jó a cél, a mit kitűzünk magunknak, akadnak akkor biztos eszközök annak elérésére; állani fog s midőn rátekinünk, mindig hála fog fakadni szívből azok iránt, kik ennek megteremtését eredményezték. Hálát fog mondani minden méhés a nemes aláíróknak, mint kölcsönzőknek, hálát a tkts városi képviselő testületnek azon nagylelkűségéért, hogy csinos népkertünkben adott a felállíthatásra egy jobbat már nem is kívánható helyet s a felépítési költségek fedezésére 100 frtot. Kedves kötelességet teljesítek, midőn e helyen megemlékszem Kecsesy Sándor úrról, ki annyiszor tapasztalt áldozatkészségét fényesen kimutatta itt is, midőn 50 frtos és Duha Bálintné, ki 10 frtos kölcsönkötvényét a körnek visszaajándékozta; Serlegi Dezső és Szabó László mérnök urakról, kik a minta méhes csinos tervrajzát díjtalanul elkészítették. E pénzbeli áldozatok mellett, melyeket egyesek körünk javára hoztak, bizonyára méltó helyet foglalnak el azok is, melyeket utolérhetlen tevékenységgel s odaadó munkával hoztak körünk vezérférfiai, mik ha összegyűlve lennének, az anyagi haszon hatalmas tőkéjévé nőnék ki magukat. Szoljak-e például Kovrig Simon köri elnökről, vagy a buzgó Voit alelnökről, Páll Kristóf pénztárosról. kik szives munkásságuknak önzetlenségével bizony, bizony jobb kezei voltak körünknek. Mindezek jótéteményeikért, nemes lélekkel viselt fáradozásaikért fogadják egyenként és mindnyájan mindnyájunknak elismerő köszönetét. M. tisztelt közönség! A megtisztelő kötelességnek a fentebbiekben igyekeztem eleget tenni. Jól tudom hogy a kép, mit nyújtottam, nem teljes, de nem akartam hallgatóim becses figyelmét fölötte kizsákmányolni s most, miután szives figyelmükért forró köszönetet mondok, kérem Istent, hogy körünket, mely a nemes célt, a szép irányt, melyet követnie, éreznie kell, nem tévesztette el; annak elérésére segítse, legyen Isten ál-

dása a most felavatandó mintaméhesünkön. Önök pedig, kik messze vidékről ide fáradtak, hogy szerény ünnepélyeinken jelen lévén, azokat fényesebbekké és előttünk feledhetetlenné tegyék, fogadják körünknek leghálásabb köszönétét. Isten áldja meg önöket!

A felavatási ünnepély végeztével a mintaméhesnél összegyűlt rendkívül nagy közönség kiváló érdeklődéssel szemlélte meg az új méhest, melynek tág s és csinosan berendezett előcsarnoka van s evvel összeköttetésben a tulajdonképeni méhes, melyen több sor egyes kaptár fér el, két ellentétes oldalon a röplyukkal. A csinos és tömötten épített méhes minden tekintetben megfelel a »minta-méhes« elnevezésnek, s arról tesz tanúságot, hogy practikus méhészek tervelték.

A népkertből az újonnan épült leányiskolához vonult fel a közönség a méhészeti kiállítás megtekintésére.

A kiállítás.

A kiállítást *Bárány* Lukács örm. kath. esperes-plébános nyitotta meg gyönyörű beszéddel, melyben megemlékezett az örmények kulturális törekvéséről, történelmi adatokkal világítva meg előadását s azután a kiállítást, mint Szamosujvárt e nemből az *első*t, megnyitottnak nyilvánította.

A kiállítás a földszinti helyiségben, két igen csinosan díszített teremben van s úgy a gondos elrendezés, mint az egyszerű és mégis meglepően szép díszítés *Bodor* Lajosné, özv. *Csipkés* Benedekné, *Vásárhelyi* Boldizsárné urnők és *Simay* Vilma kisasszony kiváló jó ízlését dicsérik, kiknek odaadó buzgalma tette lehetővé, hogy a kiállításra beküldött és még az utolsó órákban is érkezett nagy anyaghalmoz nemcsak elhelyeztetett, hanem minden a helyére jutott.

A termék folyton annyira zsúfolva vannak látogatókkal, hogy csak nagy nehézséggel juthatok az asztalokhoz tudósítói tisztemet végzendő. Különösen Szamosujvár és a vidék szép hölgy *közönsége* tanúsít kiváló érdeklődést, kik itt is jó példával járnak elől, mint mindenütt, a hol a nemes cél áldozatra szólítja.

Megvallom őszintén, nem nagy reményeket tápláltam az, ugyiszolva improvisált kiállítás iránt. Nem azért, mert a hatodik kerület nagy műdobosa (elnökségünkhöz hivatalosan érkezett je-

lentés szerint) czuttal lármadobolást végzett, mert tudjuk, hogy a zászlónk alá sereglett hivek nem indulnak meg a műdob után, — hanem az idő rövidsége s még az idén rendkívül rosz mézszüret méltán kétkedővé tettek a siker iránt.

Kellemesen csalódtunk.

Oly mennyiségű anyag gyűlt egybe, oly választékos és változatosságban, minőre valóban a legvérmesebb remények mellett sem számíthattunk

Az asztalok és pirámisok meghajlottak a teher alatt; — akár a méhészeti eszközök, akár a méz, viasz, vagy más készítmények csoportjain pillantánk végig, mindenütt találunk tanulságost, érdekességet, újat és elismeréssel kell felemlítenem, hogy a *szász* meghaladó kiállító közül számosan vannak az ország legtávolabbi részéből, ép úgy az idegen látogatók is, a mi elég fényes bizonyítéka annak, hogy a vándorgyűlés és kiállítás iránt országos érdeklődést sikerült felkelteni.

Az országos méhészegyesület saját kiadványaival megtöltött szekrény általános figyelem tárgya, s igen jó benyomást tett, hogy az országos egyesület nemcsak becses kiadványait állította ki, hanem *Kozocsa* Tivadar személyében képviselőt is küldött. Az erdélyrészi méhészegyesület szaklapján kívül még ebben az osztályban találjuk ifj. *Bodor* László mézelőnövény-gyűjteményét, a ki, bár még csak ezután lesz méhésznek felavatva: érdekes és gondosan összeállított gyűjteményével nemcsak figyelmet keltett, hanem a szakértők elismerésére is méltóvá vált.

A szeszes italok osztályában *Szénási* Ferencz kipróbált és már elismerésben részesített liqueurjeiben régi ösmerősre találunk. Olyan régi ismerős, melylyel mindig szívesen találkozunk, valamint *Voith* Gergely kitűnő mézcognacja is megállja a helyet és veszedelmesen fenyegetődzik a sok három és nem tudom hány csillagos, hangzatos firmával forgalomba hozott »valódi« és »hamisítatlan« cognac-kal szemben, melyek gyártói pirulás nélkül nem közelíthetnek *Voith* kis üstöskéhez.

Eszközökben nincs ugyan valami szerfőlött nagy bőség, de a mi van, az nagyrészt beválik. *Kun* Mátyás gondosan szerkesztett készítményei mellett nem ok nélkül ékeskedik a már jól kiérdemelt érem; *Wieder* és *Lévai* kitűnő pergetői s a kolozsvári fogház

iparüzlete olcsó kaptárai itt is folytatják a más kiállításokon megkezdett diadalutát

Lépes- és pergetett mézben meglepetésig nagy a választék. *Sötér* Kálmán, *Balog* Gerő, *Parthi* Károly gyönyörű, majdnem hófehér, csillogó pergetett mézei itt is hódítottak, *Lukács* Zsigmond, *Danis* János, *Ködmön* Gábor, *Perint* Jakab, *Markovics* Sándor, *Gajzágó* Ferencz, *Kőműves* Gerő sat. szép pergetett mézei általános elismerésben részesültek s még feltűnőbbek a *szamosujvári méhészkör*, *Voith* Gergely, *Páll* Kristóf és *Péterfy* Gyula hasonló collectiói.

Leginkább kitettek azonban magukért Szamosujvárnak az ügy iránt lelkesedő gazdasszonyai.

Conservék és lekvárokból összeállított szebbnél-szebb collectiók, mézes babák, kalácsok kápráztatják a szemet és ingerlik a szemlélő inyét. Mindenki irigylő a bíráló-bizottság tagjai mandatumát, mely a diszes és gazdagon rakott asztalok között korlátlan szabadságot enged, hogy a kecses kezek gondos készítményeivel benső érintkezésbe bocsájtkozhassanak.

Bodor Lajosné ő nagyságának köszönhetem, hogy a bíráló bizottság háta mögött is beavattattam oly inyencz-titkokba, melyeket önök közül bizonyára csak igen kevesen ösmernek.

A ki a *Kovács* Katinka, *Placsintár* Kristófné, *Voith* Lila és ifj. *Alexi* Tódorné »Dachta halvá«-ját, *Juhász* Gáborné »Holi«-ját nem ismeri: az nem tudja, mi az örmény csemegék gazdag sorozatában az igazi specziálítás és a valódi »dalauzi«-t is csak itt találhatjuk fel, melyek készítéseért ez alkalommal *Turcsányi* Gyuláné, *Páll* Kristófné és ifj. *Alexi* Tódornénak jutott a méltó elismerés.

Turcsa Lászlóné, *Schönfeld* Kálmánné és *Aján* Lukácsné baba-süteménye, *Turcsányiné* és *Schönfeld* Kálmánné apácza-fánkja olyan kiváló specialitások, melyek még a zárdai életet is képesek megédesíteni, ifj. *Alexi* Tódorné retek-konfektje, mondhatom, egyetlen a maga nemében és *Iügedi* Bálintné, valamint *Dobos* Joachimné sikerült »Kátái« hivatva vannak arra, hogy bármely inyencz-táborban hódítást tegyenek.

Mézeskalács is nagy mennyiségben volt. Legnagyobb feltűnést keltett a *Gönczi* Mihály cukrász gyönyörű készítménye, mely inkább a munkás és gondos összeállítással tűnt ki; de a mellett is

imponált a *Péterffy* Gyuláné hatalmas »tordai« pogácsája, melynek majdnem ellenállhatatlan ingere benyomása alatt a szemlélő önkénytelenül nyult zsebkéséhez, hogy a kiállítás szigorú szabályai ellenére attentatumot kövessen el. Itt láttuk *Virágli* Ferenczet is rakott asztalaival. Készítményei itt is kapósak voltak legalább a szemnek.

Az aszalványok között meg kell említenem a *Bodor* Lajosné részéről kiállítottakat, kinek hasonló készítményei felülmulhatlanok s e kiállításon is méltó elismerést arattak.

Sokat lehetne még írnom ez érdekes kiállításról, de a tér szűke miatt kénytelen vagyok e rövid szemlére szoritkozni, szíves elnézést kérve, ha netalán valamelyik érdemes kiállítót e helyen mellőztem.

A bíráló bizottság

működését augusztus 18-án kezdte meg, az nap be is végezte.

Megállapodása az alább közölt jegyzőkönyvi kivonatban foglaltatik.

A kiállítást rendező bizottság a bíráló bizottság tagjait kijelölván, Sötér Kálmán elnöklete alatt alakult meg.

Az előértekezlet a bírálat alá vonandó anyagot négy osztályba sorozta, u. m.: I. Méz és viasz. II. Mézes italok. III. Méhészeti és taneszközök. IV. Conservek, mézes kalács és egyéb csemegék.

Ezután a bizottság számbavevén a rendelkezésre álló jutalomdíjakat, abban állapodott meg, hogy az I. osztály, a méz- és viasztermények jutalmazására, egy állami ezüst és két állami bronz érdemérmét juttat. A II. osztály méz, szesztermékek megjutalmazására szintén egy ezüst és két állami bronz érdemérmét, a III-ik osztály méhészeti és taneszközök jutalmazására, tekintve a kiállítási tárgyak csekély voltát, csak kitüntető és elismerő oklevelekkel eszközlendő; a IV-ik osztály, (női bíráló bizottság) rendelkezésére egy ezüst és szintén két állami bronzérmét bocsátott, ezen kívül egy husz frankos arany az I., tíz ezüst korona a II., öt ezüst korona a III. és egy tíz frankos arany és öt ezüst korona a IV. bíráló bizottság rendelkezésére bocsátott a saját belátása szerinti jutalomtételek megállapítása végett.

Sötér Kálmán elnök indítványára a bizottság a fentebbi szakosztályok szerint sorshuzás után a következőleg alakult meg:

I. Prónay Albert, Szemmáry József, Voith Gergely. Elnökké választatott Prónay Albert.

II. Sötér Kálmán, Kozocsa Tivadar és Aján Lukács. Elnök
Sötér Kálmán.

III. Turcsányi Gyula, Balog Gergely, Péterfy Gyula Elnök
Turcsányi Gyula.

IV. Issekutz Adeodatné, Turcsányi Gyuláné, László Lajosné.
Elnök Issekutz Adeodatné.

Az öszzbíráló bizottság jegyzőéul Péterfy Gyula választatott meg.

Ezután a bíráló bizottság a kiállítási tárgyakat lelkiismeretes vizsgálat alá vette s a kiállított tárgyak becse szerint a következő jutalomtételeket ajánlotta.

I. Méz és viasztermény kiállítók közül:

1. A szamosujvári méhészkör, méz és viasztermény, az állami
éremmel.

2. Balog Gergely, bronz érem.

3. Parti Károly, „*„*

4. Aján Lukács, husz frankos arany.

5. Páll Kristóf, kitüntető oklevél.

6. Voith Gergely, kitüntető oklevél.

7. Jäger Pál, » »

8. Ködmönd Gábor « »

9. Komenda István » »

10. Danis János, dicsérő oklevél.

11. Anrejkovis József, dicsérő oklevél.

12. Perint Jakab,

13. Péterfi József, » »

14. Lukácsi Zsigmond, » «

15. Fazekas Sándor, elismerő oklevél.

16. Markovics Sándor, » »

17. Turcsa Lukács, » »

18. Gyenge Károly, „ „

19. Parlagi Dezső, » »

20. Szénási Ferencz, » »

21. Placsintár Kristóf, „„ tüntették ki.

A II. osztály, méz és italok kiállítói közül:

1. Voith Gergely, ezüst érem.
2. Páll Kristóf, bronz érem.
3. Voith Lila, 10 koronás arany.
4. Placsintár Kristóf, kitüntető oklevél.
5. Deák Simon   »   »
6. Turcsányi Gyuláné   »   »
7. Kommenda István   »   »
8. Szénási Ferencz, dicsérő oklevél.
9. Balog Gergely, elismerő oklevél.

A III. oszt. Méhész eszközök, taneszközök és szakmunkák kiállítói közül:

1. Serlegi Dezső a szamosujvári mintaméhes tervének kiállításáért állami bronz érem.
2. Az orsz. méhész-egylet.
3. Kun Mátyás, 5 ezüst korona.
4. A kolozsvári fogház, kitüntető oklevél.
5. ifj. Bodor László,   »   »
6. Szénási Ferencz,   »   »   (eszközökért)
7. Voith Gergely,   »   »
8. Zeffer Lukács,   »   »
9. Gombás Gyula, dicsérő oklevél.
10. Pinkert József,   »   »
11. Gondos Péter, elismerő oklevél.

IV. Mézes készítmények.

1. Gönczi Mihály, ezüst érem.
2. Virág Ferencz, bronz érem.
3. Bodor Lajosné,   »   »
4. Péterffi Gyuláné, 10 koronás arany.
5. Cheur Antalné, 5 ezüst korona.
6. Dobos Joachimné, kitüntető oklevél.
7. Páll Kristófné,   »   »
8. Placsintár Kristófné,   »   »
9. Schönfeld Kálmánné,   »   »
10. Özv. Placsintár Jánosné »   »
11. Jagamost Gáborné, dicsérő oklevél.
12. Turcsa Lukácsné, M. Ida, dicsérő oklevél.

13. ifj. Alexa Tódorné,	dicsérő oklevél.
14. Szongott Kristófné,	» »
15. Polyák Mari,	» »
16. Kirschner Izsákné,	» »
17. Fügedi Bálintné,	» »
18. Voith Lila,	» »
19. Juhász Gáborné,	» »
20. Kovács Katinka,	» »
21. Esztegár Tódorné,	» »
22. Serlegi Dezsőné,	» »
23. Murádin Sándorné,	elismerő oklevél.
25. Esztegár Antalné,	» »

Szamosujvárt, 1894 augusztus 18-án.

Péterffy Gyula, jegyző.

Elnök: *Sötér Kálmán*.

Alelnökök:

Turcsányi Gyula, Prónay Albert, Issekutz Adeodatné.

Bizottsági tagok:

Kozocsa Tivadar, Aján Lukács, Balogh Gergely, Szemmári József,

Ismerkedési estély,

Délután hat órakor kirándultak a vendégek, a szamosujváriaktól kísérve, a kérii fürdőhez, mely, ez alkalomra csinosan volt díszítve. Itt a szabad ég alatt terített asztalok mellett folyt le az ismerkedési estély, melyen részt vettek az idegeneken kívül mintegy ötvenen a helyi méhészek és méhészet pártolói közül.

Az első pohárköszöntőt *Turcsányi Gyula* mondta a királyra, utánna *Novák Gerő* köszöntött *Sötér Kálmán*ra, ki nemcsak Magyarország első méhészeti írója, hanem egyszersmind első méhésze is. Ezután *Vásárhelyi Boldizsár Turcsányi Gyulára, Esztegár László Kozocsa Tivadarra*, mint a magyar országos méhészegylet küldöttjére, *Kozocsa Tivadar* a *szamosujvári méhészkörre, Turcsányi Gyula Voith Gergelyre* mondott pohárköszöntőt, méltatva utóbbinak bokros érdemeit, melyet a méhészkör fölvirágoztatása és a vándorgyűlés sikere érdekében kifejtett.

A vándorgyűlés.

Másnap reggel 9 órakor vette kezdetét a vándorgyűlés a leányiskola emeleti termében.

Igen nagy és diszes közönség gyűlt egybe, a hölgyvilág is nagy számmal volt képviselve.

A jelen voltak névsorát az alábbiakban közlöm:

Turcsányi Gyula alelnök, Wieder József főtitkár, Sötér Kálmán, Kozocsa Tivadar, Prónay Albert, Szongott Kristóf, Vajna Károly, Áján Lukács, Páll Kristóf, Péterffy Gyula, Balogh Gergely, Osváth Albert, Florián János, Turcsa Lukács, Kozáki Jenő, Abend András, Bocskai Sámuel, Kopár Kristóf, Stulik Lajos, Esztegár Antal, Serlegi Dezső, Lukácsi Zsigmond, Bodor László, Török Ferencz, Kőmives Gerő, Páll Bogdán, Voith Gergely, Sohár Hugó, Esztegár Lászlóné, László László, Zeffer Lukács, ifj. Bodor László, Duducz Gerő, Nyegrutz Tivadar, Moldován Gerő, Florián Gerő, Haraga Jakab, Osztian Kristóf, Todorfi Lukács, Horváth József, Sáhin Joachim, dr. Esztegár László, dr. Gopcsa Jakab, Nyegrutz Jakab, Esztegár Gergely, Duha Kristóf, Zászlófy Gábor, Gopcsa Joáchim, Papp Todor, Kepri Erzs, Sohár Hugóné, Bodor Lili, Kepri Juliska, Horváth Ilka és Ida, Zászlófy Gáborné, Turcsányi Gyuláné, László Lajosné, Lázár Ernő, Osztian Kálmán, Schusztér Emil, Lá dai Voith Janka, Kirschner nővérek, Voith Gergelyné, Mihályffy Imre, Voith Lila, Voith Mariska, Haragai Antal és neje, özv. Izekutzné Placsintár Veronika.

Turcsányi Gyula az elnöki széket elfoglalva, felolvassa *Placsintár* Dávid fürdőre távozott polgármester, valamint a szolnoki dobokamegyei gazdasági egyesület üdvözlő táviratát és *Kovács* Antal méhészeti felügyelő abbéli távirati értesítését, hogy Nagy Zsigmondnak betegsége miatt lehetetlen volt a vándorgyűlésen megjelennie; azután előterjeszti alelnök, hogy br. *Bánffy* Ernő, a m.-egylet elnöke akadályozva van a gyűlésen megjelenésben, megbízása következtében ő fogja vezetni a gyűlést; felkéri *Wieder* József főtitkárt a jegyzőkönyvvezetésre, azután a következő beszéddel nyitotta meg a gyűlést:

Igen tisztelt uraim és hölgyeim! Mélyen tisztelt vándorgyűlés!

Az Erdélyrészi méhész-egylet intéző férfiainak kebelében már régi óhajtas volt a vándorgyűlés eszméjének életbeléptetése; a megvalósulás dicsősége szamosujvári érdemes méhésztársainkké és Szamosujvár nemes városának derék hű polgáraié.

Nem akarom itt az egyes kiváló előharczosok érdemeit mel-

tatni — ez az elnöki megnyitónak nem is lehet feladata; de rá akarok mutatni azon kiváló előnyökre, melyek itt, szeretett hazánk erdélyi részében ily intézmények által érvényesülnek.

A magyarnak — nem a nemzetiségi értelemben veszem a magyar kifejezést, hanem azon értelemben, melyben azt minden, a hazában lakó honfinak értelmezni kell, az *államegység értelmében* — a magyarnak mondom, minden tettében, sőt tovább megyek, beszédében és gondolatában is a főrugó nem lehet más, mint a közös haza érdekeinek képviselése, előmozdítása minden lépten nyomon.

Igen, mert oly poliglott ország, mint a miénk, csak úgy boldogulhat, egyes polgárai csak úgy élvezhetik zavartalanul azon áldásokat, melyeket a haza nyújt, csak így munkálják igazán *saját és hozzátartozóiknak* jól telfogott érdekeit, ha arra törekszenek, hogy egymást megértsék s ez által az ideális testvériséget érvényre juttassák.

Az egymással való érintkezés által pedig megismerjük egymást, tanuljuk egymást megismerni, egyik a másiknak erényeit megszokjuk becsülni, de megszokjuk azt a tudatot is, hogy mi egymásra utalt nép vagyunk, s ezért tápot nyer a polgártársi szeretet is.

A vándorgyűlések általában véve is ily magasztos czélnek állnak szolgálatában — ha, ismétlem, feladatukat helyesen fogják fel és jól oldják meg.

A gazdasági érdekek oly eszközöket nyújtanak e tekintetben szolgálatunkra, melyeket ignorálnunk nem lehet, nem szabad.

A materialismus helyes alkalmazása a helyesen alkalmazott idealismushoz vezet, annak áll szolgálatában. A gazdasági érdekek en gros materialis kérdések, de en detail az ideális egységre, egyesülésre vezetnek. Csak ott lehet az erkölcsöket jól ápolni, hol az inség és nyomor el nem kedvetleníti a kedélyeket, az irigységnek és féltékenységnek nem válik átkos melegágyává.

Azon nézetben élek azért, s azt hiszem, e nézetemet el méltóztatnak fogadni, hogy ezen itteni összejövetelünk is nemzetgazdasági és nemzetnevelő hatásában kiszámíthatlan előnyöket biztosít.

Teljes elismeréssel adózom ezért mindazoknak, kik nemi, vallási, nemzetiségi és rangkülönbség nélkül eljöttek ide, hogy a szent ügy szolgálatában érvényesítsék ismereteiket, tapasztalataikat, s

vigyék innét magokkal kedves otthonukba ama magasztos szellemet, mely az egyesülésben erősít, felemel és nemes versenyre ösztönöz.

A szamosújvári n. é. közönség örök hálára kötelezi az erdélyi méhészeket azon szívélyes fogadás által, melylyel mindnyájunkat elhalmoz, midőn a szíves meghívásra itt megjelentünk. Akarjuk reményleni, hogy ezen szép és nemes példa üdvös és vonzó hatással lesz s a legközelebbi jövőben nemes követőkre talál. Hangsúlyozni merjük, hogy Erdélynek más városára is csak üdvös hatással lehet hasonló irányu tevékenység, hogy ezekben alkalom nyujtassék a különböző elemeknek az egymással való érintkezésre, az egymáshoz való kívánatos simulásra.

Ámde a méhészeti vándorgyűlés egyik kiváló feladata épen az, hogy tanítson és neveljen is. A kiállítás a szemléltető tanításnak leghelyesebb módja; az elméleti tanítást pedig eszközölkék a felolvasások, melyek alkalmat fognak érdekes eszmecserékre is nyujtani. Felkérem azért a felolvasó urakat: szíveskedjenek előadásukat megtartani, — s ezzel a vándorgyűlést megnyitom.

Az első értekezést *Sötér* Kálmán tartotta. A »Méh és Világa« című, most sajtó alatt levő munkájából ösmertetett egy rendkívül érdekes részt: »a rendellenességekről« cím alatt. A hallgatóság a legnagyobb figyelemmel hallgatta jeles tudósunkat s az egy óráig tartó értekezés végeztével megéljenzte. Utána *Prónay* Albert, lossonczapáttalvi birtokos olvasott fel egy részt a »Kaltenegger« Leonidas: »Méz apologiája« című munkájából. Végül Kőmives G. felolvasta a dr. *Bálint* Sándor Szemelvények »A méh természetrajzából« című, szintén kiválóan érdekes és tanulságos értekezését. Mindhárom értekezést érdekes vita követte, miben a legnagyobb osztályrész szintén *Sötér* Kálmánnak jutott.

A vitatkozásokkal annyira eltelt az idő, hogy a *Csiki* János ez alkalomra írott értekezése »A méh lakokról« nem kerülhetett felolvasásra; ez az egylet közlönyében fog közöltetni.

A gyűlést *Turcsányi* alelnök egy óraker zárta be, meleg hangu köszönetet mondva a közönség részvéte- és érdeklődéséért.

Bankett.

Innen a vigadó-terembe vonult a közönség, hol 150 teritékű asztal várta a vendégeket. Az öreg vigadó, melynek az idők viszón-

tagságait jelölő falai (mintha csak a kolozsvári »redout«-ban volnánk) között sokszor megnyilatkozott Szamosujvár városa vendégszeretete, aligha tanuszkodhatnának szívélyesebb fogadtatás és hangulatteljesebben lefolyt bankettéről, mint a minő ez volt.

Az első pohárköszöntőt *Esztegar* László mondta a királyra, melyet a közönség fennállva hallgatott végig. Utánna *Turcsányi* Gyula, egyleti alelnök mondott lendületes pohárköszöntőt a földművelési miniszterre; *Gopcsa* Joachim helyettes polgármester az idegen vendégekre; *Bocskai* Sámuel: *Sötér* Kálmánra, a méhészet lelkes apostolára, mint a legnagyobb magyar méhészre; *Szongott* Kristóf *Kozocsa* Tivadarra, mint jeles méhész és az országos egyesület küldöttére, *Temesvári* Miklós; *Turcsányi* Gyulára: *Balogh* Gerő Szamosujvár városa vendégszerető polgárait; *Szongott* Kristóf Szamosujvár hölgyeire; *Bocskai* Sámuel Bodor Lászlóra mondott pohárköszöntőt s ezeken kívül még számtalan szellemes pohárköszöntő fűszerezte a legjobb hangulatban lefolyt bankettet, melyen a vendéglős konyhája is remekelt.

A vándorgyűlés és kiállítás bezárása.

A következő nap többen felkérték Sötért, hogy tartson előadást. Készséggel ajánlkozott, bár a megelőző napok fáradalmait igen megviselték. A hír, hogy Sötér előadást fog tartani, gyorsan elterjedt a városban s számosan gyűltek össze a leányiskola emeleti termében, hogy hallhassák Sötér ajkáról a méhészeti ígét. Az előadást végighallgatta gr. Artes, lovassági ezredes is.

Délután 3 órakor megtörtént a kiállítás bezárása és a ki-sorsolás.

Ezután búcsút vettek az idegenek — kik lehettek mintegy 25-ön — Szamosujvár városától s a vendégszerető lelkes polgárok eljenzése közt ültek föl a vonatra, a legszebb emléket vive magukkal a szamosujvári polgárság szíves barátsága és páratlan vendégszeretetében.

Valóban szerencsés volt az anyacgyelet, hogy fennállása óta az első vándorgyűlést Szamosujvárt tartotta.

Mindenki belátja a vándorgyűlések szükségességét s ezért ezette föl alapszabályunk is a munkaprogrammba; de még megfelelő

anyagi erő mellett se érhetünk célzt, ha a vidéki közönség erkölcsi támogatásában nem bízhatunk.

Szamosujvárt két biztos támpontja volt egyesületünknek. Egyik az ott, ugyszólva, csak most megalakult fiatal méhészkör, mely, mondhatni, soha sem ért zsenge kort, mert születése után mindjárt a férfi kor lelkesedésével, tapintatosságával és munkabíró képességével látott erős munkához. A másik: és pedig legfőképen, Szamosujvár város közönségének lelkesedése, ügyszeretete és áldozatkészsége, melylyel a méhészet ügyét felkarolta.

Vajha más városok is követnék a derék szamosujváriak példáját!

(r.)

Szemelvények „A méh természetrajza”-ból.

I.

Honnét ered a lépek különböző színe?

Miért barnulnak meg a lépek? és miért szűkülnek, kisebbednek meg a sejtek többszöri fiasítás alatt?

Minden rajlép, ha alapjától szabad építmény, s ha egészen új, tiszta lakásban (melyben semmi régi építmény nincs) készül »hófehér«, Azonban az ilyen lépbe is dolgoznak bele — bár minimális mennyiségben — himpor s a testükről letöredezett szőröket.

Előfordul, hogy a fehér mülépre épített hófehér sejtek szélei többé-kevésbé sárgák, még olyan esetekben is, mikor a sejt csak el van kezdve. *A viasz sárga színét a viaszba beledolgozott nagyobb mennyiségű, legnagyobb részt emésztetlen himpor intenzív sárga füstanyaga hozza létre.*¹ A sárga mülépre épített sejtfaalak szép sárga színét szintén az itt már nagy mennyiségben fölhasznált himpor okozza.

Építnek a méhek szürke lépet is, mint ezt a Csiki János úrtól Korondról Wieder József úrnak Kolozsvárra küldött raj tette az utazása alatt. Nagy mennyiségű himpor mellett a láda belsőjében összeszedett mikroszkopikus törmeléket és szőröket dolgoztak bele a viaszba, melytől a lép természetesen szürke lett. A sejtek oldalai szabad szemmel nézve, ha még oly símáknak tünnek is fel, érdesek, egyenetlenek görcső alatt vizsgálva. Ez a finoman érdes, egyenetlen felület és a réteges szerkezet okozza a lép *látszólagos* fehér színét. Mert a méhek készítette viaszlemezkek nem fehérek, hanem

¹ Hogy ez a sárga színű festék mennyire erős, állandó, abból is megítélhetjük, hogy nemcsak a nagyon régi *fekete* lépek chloroformos kivonata sárga, hanem a kiolvasztott viasz is sárga színű.

a csillámhoz (Marienglas) hasonlóan áttetszők, fénylők. Ha a méhek képesek volnának *teljesen egyműködve összegyúrn*i a viaszlemez-kéket lépépítéskor, a lép nem lenne fehér, hanem úgy nézne ki, mintha csillámból volna.

Volt alkalmam oly lépet vizsgálni, melyről azt mondták, hogy fehér, szabad építmény volt s később kezdett megsárgulni. Csakugyan a sejtek párkányainak (a hol a viaszréteg legvastagabb) sárga színe a sejtek alapja felé fokozatosan világosodott s az alapon csaknem tiszta fehérbe ment át. A göröcsői vizsgálat azonban itt is a sárga szín telítettségének megfelelően a párkányon legtöbb himport, a sejtek alapja felé a szín világosodásával arányban kevesebb és kevesebb himport mutatott ki.

Azt is mondják, hogy a fehér lép a méztől megsárgul. Nagyon érdekes volna tudni, hogy a sárga szín ez esetben hogy jön létre? — Legnagyobb sajnálatomra még nem volt alkalmam oly lépet vizsgálhatni, mely eredetileg fehér volt s a melyről kétséget kizáróan tudva lett volna, hogy a méztől sárgult meg. Ezért a megsárgulás ilyen módját ezuttal figyelmen kívül kellett hagynom.

Az eddig elmondottakból következik, hogy a legfehérebb lép is meglehetősen homályos (opák) ráeső fényben s csak a nap felé tartva (áteső fényben) átlátszó a lapjain. A sárga lépek természetesen még nagyobb mértékben homályosak.

* * *

Hogy történik most a lépék megbarnulása s végül megfeketése?

Az olyan lép, melyben *először* volt fiasítás, a méhek kibuvása után a sejtek oldalszögleteiben sötét vonalak láthatók, melyek az alap szögleteiben nagyobb foltokká olvadnak össze. A sötétedés minden fiasítással terjed a sejtek lapjain, míg végre a sejt falai teljesen *átlátszatlanokká, feketékké* válnak.²

Ha ilyen egészen sötét-fekete lépből metszeteket készítünk, a metszési fölületet már nem találjuk feketének, hanem sárgásbarnának. Göröcső alatt pedig rétegzettnek látszik, himpor-rétegek vékony kitin-hártyákkal váltakozván benne. Legalól csak a sejt

² Az anyabölcsők itt nem jönnek tekintetbe, mert azokat csak egyszer használják álczanövelésre. Az anyaméh kibuvása után lerombolják őket. Az anyabölcsők falába szintén nagy mennyiségű himpor s barna színűeknek megfelelő arányban alakatlan törmelék és szőrök vannak beledolgozva.

szögleteiben van himpor a kitin-rétegek között; a sejt alapján a kitinrétegek megfekszik egymást. Később itt is rendesen minden kitin-réteg alatt himpor-réteg van. Klasszikus példáját szolgáltatták a rétegzettségnek azok a lépek, melyeket Nagy Iván úr küldött volt be a »M. K.« szerkesztőségének s a melyek egy részét tanulmányaimhoz vizsgálati anyagnak Wi der József főtitkár úr volt szíves nekem átadni.³

Ezeket 30—35 réteget egészen jól meg lehet különböztetni, főleg, ha a metszeteket Borax-kárminnal festjük; a mikor is a különböző rétegen különböző színárnyalatokat véve fel, élesen kiválnak.

Hogy és honnan került a himpor ide? Miféle kitinhártya az, a melyet itt találunk?

Hogy a fölvetett kérdésekre megfelelhessünk, meg kell ismerkednünk nagy vonásokban a méh álcza-korbeli fejlődésével.

Ismeretes Leuckart vizsgálataiból, hogy a munkás- és here-álcák tápláléka 4—5 napos koruktól kezdve nagy részben mézből és himporból áll.

Újabban A. v. Planta⁴ igyekezett ezt az állítást megcáfolni a here- és munkás-álcák táp-pépjének vegyi vizsgálata alapján, azt mondván, hogy a munkás-álcák táp-pépjében nincs himpor, hanem csak a here-álcákéban. Szerinte a görcsövi vizsgálatok ezt megerősítették

Hogy ezen állítás tökéletesen téves és a Leuckart vizsgálatainak teljesen igaz voltáról meggyőződünk, elégséges néhány idősebb munkás-álcza béltartalmát megvizsgálnunk. *Legnagyobb részben himporból áll az.* Ezt a sok himport pedig csak a dajka-méhék nyújtotta táppépből szerezhetik. De magában az idősebb álcák táppépjében is mindig található több-kevesebb himpor. — A himporok intenzív sárga festékanyagát vagy egyáltalában nem emésztik meg vagy csak nagyon keveset tudnak belőle áthasonlitani, mert a béltartalom erősen sárga színű s a kiemésztett himporokban és között ott található sűrű csöppek alakjában.

Az álcák emésztő bele vakon végződik. Az álcza tehát egész életén át eszik, de bélsarat nem ürít ki.

³ Ezen érdekes lép sejtjeinek alap-falai 3—4 mm. vastagok egyik oldalon. Általános átmetszetben 6—8 mm. vastag a középfal.

⁴ Ueber den Futtersaft der Bienen. In Zeitschrift für physiologische Chemie, 1889. 13. Bd. p. 554.

A fiatal imágók béltartalmában eddigelő csak kevés alakatlan bélsarat és az álcza belében talált sok himporhoz képest aránytalanul kevés kiemésztett himpor-tokot találtam. — *Az álcza tehát bebábozódása előtt kiüríti béltartalma legnagyobb részét.*⁵

Az a himpor tehát, mely a sejtek megsötétedésének és megkisebbedésének egyik leghathatósabb faktora a bebábozódásra készülő álczák bélsara. E mellett természetesen nem csak tisztán himport (melyek között sok a kiemésztetlen) ürít ki, hanem fölösleges emésztő nedvet s folyékony bélsarat is.

Mivel a bebábozódó álczák tojásdad bábházat készítenek maguknak (nem csak a méhnél, hanem más bogaraknál is), a 6 szögletű sejt ebben akadályozza őket s azért igyekeznek legelőször a szögleteket kitölteni. *Az odatapasztott ürülékre* — (mely munkában segítségükre van a sejt falainak említett érdes volta) *készíti kitínfonalakból az aránylag vékony, de nagyon erős bábburkot.* A báb-burok fonalai a szélükön egymással oly erősen tapadnak össze, hogy az alatta levő ürülékre nézve tökéletesen áthatolhatatlan hárttyát alkotnak. *Mikor a báb-burokkal készen van, utoljára még egyszer mint álcza megvedlik s átalakul bábbá.* Az ekkor letett utolsó álczaruha mint kis fehér folt látható kibuvás után a sejt fenekén. — A bábkorszak végén még egyszer vedlik s ekkor átalakul imágóvá, azaz tökéletesen kifejlődött bogárrá. A vedlés úgy történik, hogy a tor háti oldalán az egész testről feltáskásodott, levetendő bőr (bábhüvely) megreped s először fejét, azután lábait, szárnyait huzza ki belőle, miközben folyton lefelé tolja magán az ócska bőrét. Az így levetett *bábhüvelyt* vagy a kibuvó imágó viszi ki a potroha végéhez tapadva s künn kaparja le, vagy a sejt fenekén hagyja sa takarító méhek távolítják el onnan az ott levő utolsó álcza-ruhával együtt.

Ez a folyamat ismétlődik minden újabb fiasításnál s így halmoznak fel az álczák rétegenként ürületeket, báb-burkot, miközben természetesen a sejt ürtartalma folyton csökken s mivel attól az időponttól kezdve, mikor a szögletek teljesen ki vannak töltve, a bélsár legnagyobb részét a sejt fenekére tapasztják oda, folyton rövidül is a sejt. Az ily módon odazárt, csupa szerves anyagból (részben emésztő

⁵ Így tehát H. Müllernek (Zoolog. Anzeiger. 1881. p. 530—531.) a Dasypoda és Megachik-álczáin tett ama tapasztalata, hogy az álczák középbelen életök utolsó szakában összenyílik a végbéllel és bélsarat ürítnek ki, az Apis mellificára vonatkozólag is helyesnek bizonyult.

nedvből s emésztetlen himporból) álló, és sok levegőt tartalmazó bélsár erjedésen megy át, a minek eredménye a barna festanyagok képződése. Később megszárad s világos-barna színűvé lesz. Ezért van, hogy az ilyen régi lép chloroformos kivonata első ízben gesztenye-barna színű, valamint a kálilúgos oldata is.

Az elmondottak alapján bizonyos, hogy a sejtek megbarnulását s később megfeketedését s ezzel kapcsolatban megszűkülését a benne fölhalmozott bélsár- és bábburok-rétegek okozzák.

A bábburok is egyenetlen felületű lévén (habár szabad szemmel sima-fénylőnek látszik is) könnyen bepiszkolódik. Az álcza táppépet ken rá, por hull rá stb. s így a bábburok is szennyes lesz. Ez a piszok oly erősen tapad hozzá, hogy csak kálilúggal lehet teljesen leoldani róla s csakis ilyenkor nyeri vissza eredeti átlátszóságát.

*

Végül még egy sajátságos, a méhészeti irodalomban úgy nálunk, mint külföldön általánosan elterjedt tévedésről szükséges egyet-mást elmondanom a fogalmak tisztázása végett. Mindenütt azt olvassuk, hogy az odatapadt „*nympha-hártyák*“ (magyarul nimfa-ingecskének is mondják) vastagítják a sejtek falait. Így pl. Müllenhoff⁶ azt mondja, hogy »a méhek sejtjei a bennök maradó és a falukhoz tapadó számos nympha-hártyácskától és viaszrészecskéktől s a rá-száradt méztől lassankint nagyon vastagfaluak lesznek.«

Ez több okból nem lehetséges. Először azért, mert a *méheknek nincs nympha-fejlődési alakjuk* s ennek következtében nimfahártyájuk sincs, hanem csak bábalakjuk s így csakis bábhüvelyük van. — Mi a különbség már most a báb (pupa) és nimfa között? »Nympha — nimfa —; a tökéletlen átalakulásu rovarok fejlődésének utolsó stádiumában lévő lárva, a mely megvédése után ivarérett rovarrá válik.« (Daday J.: Rovartani műszótár. p. 29.) A méh pedig tökéletes átalakulásu bogár.

A nympha-nak egyik jellemvonása az is, hogy szabadon jár és eszik.

A bábnak jellemző tulajdonsága, hogy egy burkon belől (a

⁶ Ueber die Entstehung der Bienenzellen. Pflüger's Archiv f. d. gesammte Physiologie. Bd. 32. p. 611. 1883.

Cowan is: Die Honigbiene etc., p. 10., Girdewyn is: Anatomie et Physiologie de l'Abeille. p. 32.

mely igen különböző anyagból lehet) nyugalomba vonul s nem táplálkozik. A sokféle bábalak közül csak egy érdekel: a pupa libera seu exserta (libera = szabad; exserta = kiálló, látható), az olyan báb t. i., a melynél a végtagok a törzstől szabadon elállanak. Ilyen szabad bábja és nem nympha-ja van a méheknek is.

Másodszor a bábhüvely (az eddigi nympha-hártya) azért nem tapadhat a sejt oldalához, mert külső felületén számtalan finom, kúpalaku tüskével van borítva, a melyek természetesen az oda tapadást eleve lehetetlenné teszik. Aztán meg a báb nem is tölti ki feszülésig a báburok üregét s így nem is nyomkodhatná, ha akarná sem oda a bábhüvelyt a burok oldalaihoz.

Harmadszor nem tapadhat a bábhüvely a sejt oldalaihoz az előbb kifejtett okok miatt.

Bálint Sándor dr.

II.

Mivel élnek a herék? Tudnak-e magukra is enni vagy a munkásoktól való etetésre vannak szorulva általában?

Pro és kontra nagyon sokat vitatott téma, hogy a munkások etetik-e a heréket, vagy a maguk emberségéből is tudnak enni?

Leuckart teljes hitelt érdemlő módon bizonyította be, hogy igenis esznek a herék a maguk emberségéből is, de csak mézet.⁷

⁷ Berlepsch. Die Biene etc. p. 159.

A méz pedig nem elegendő táp-nyag a heréknek sem. A szervezet fenntartására okvetetlenül szükséges tápláló anyagokat (a Nitrogéntartalmu táplálékot) a munkásoktól kapják.

A munkások a nyers himport mézzel keverve emésztőbelükben (chylus-bél) előzetes emésztésen átvive, táppépet készítenek s ezt szájukon át kiöntve (mint nélkülözhetetlen táplálékot) nyújtják a heréknek; mivel a herék Nitrogén-tartalmu tápanyaghoz nem tudnak másként hozzájutni.

Mindezek daczára némelyek még ma is kétségbe vonják, hogy a herék tudnak magukra is enni, mások szerint meg csak mézzel élnek, mint a pillangók.

Ilyen körülmények között nem véltünk fölösleges munkát végezni, midőn Wieder úrral kísérletek útján igyekeztünk a dolog mibenlétét kimutatni.

Azok, a kik azt állítják, hogy a herék magukra nem tudnak enni, rendesen avval a kísérlettel érvelnek, hogy a kétszeres sod-

ronyhálóval mézes keretre zárt herék a kaptár belsejében is 2—3 nap alatt elpusztulnak; míg az egyszeres sodronyhálóval lezártak (a melyeket tehát a munkások etethettek) megéltek. — Az tény, hogy az általunk kísérletre használt heréknek csak igen kis százaléka élt meg hosszasan.

Mindenekelőtt meg kell jegyeznünk, hogy a több napon át fogságban tartott herék legnagyobb része sajátságos tünetek között pusztult el. U. i. lábaik igen különböző sorrendben — *hűdöttek lettek*. Az ilyen gutaütöttek aztán gyorsan leszámoltak sorsukkal. — Ez a betegség pedig úgy látszik nem a koplalásból eredt, mert azok között is jelentkezett, a melyek rendszeren étkeztek.

Kísérleteink közül olyan hármat kívánunk felsorolni, melyek — véleményünk szerint — bizonyító erejűek.

I. 1894 július 18-án este 7 órakor 16 herét zártunk egy anyanevelőbe, egy keret mézet, munkáslépben, adván nekik. 1894 július 21-én délután 5 óráig 11 megdöglött, 2 gyöngéledő, 2 elröpült, egyet a kifogáskor öltünk meg.

II. 1894 július 16-án este 7 órakor egy kis skatulyába zártunk 31 drbot. 17-én reggel 9 órakor 5 meg volt döglőve, 10 drb jól evett tiszta czukor-szirupot, 16 nem. (A czukor-szirupot régi munkás lépben adtuk nekik. Ha valamelyik olyan sejthez értek, melyben kevés volt a tartalom, fejét egészen beledugta s annyira igyekezett a sejtbe hatolni, hogy valósággal a feje tetejére állt s tora függélyesen nyult ki a sejt szélei közül. Evésük időtartama a hirtelen belékostolás — és két percz között váltakozott.) Törpe lábakkal ellátott üvegharang alá zárva, a czukor-szirupos léppel együtt, sötétben is folyton röpdöstek s a hőmérsék 21° R. lévén, csakhamar fehérek lettek a rájuk rakódó czukorkristálykáktól. Ilyen szomorú körülmények között is még mind a 10 (a melyek ettek volt) igen jól érezte magát. 20-káig azonban rendre elpusztultak. Azon 16 közül, melyek 17-én reggel nem akartak enni, délutánra 9 megdöglött. 1 drb délután evett, 4 nem, éjjelre czukorszirupot kaptak s ezek 19-én reggelig éltek. Kettőt koplalni hagytam, melyek 18-án reggelre kimultak.

III. 1894 július 18-án este 7 órakor vettünk ki 16 darabot. 19-én reggel 8 óráig 10 megdöglött. (Az ilyen, egy éjjeli böjtölés alatt elhullottak bélcsövében rendszeren semmi vagy igen minimális

tartalom volt.) A megmaradt 6 drbot (naponta kétszer kínálva meg czukorsziruppal) egy kis skatulyában tartottuk s csak etetéskor kerültek a szabadba. 26-ig rendre elpusztultak. 26-án reggelre mult ki a 2 utolsó. Ezeket himporral kevert czukorsziruppal, később himporral kevert mézzel etettük. A hullák felboncsolásából kitűnt, hogy az emésztőbele mindeniknek üres, míg vastagbele tele volt legnagyobb részben emésztetlen himporral. Ürülék a skatulyában csekély volt.

A kaptárból kifogottak vastagbelében rendszeren volt egy kevés barna vagy a himpor jellemző sárga színével bíró tömör tartalom is, a melyben kiemésztett himportokokat nem találtunk. Bél-tartalmuk általában kevés.

Az elmondottakból a következőket konstatálhatjuk:

1. A herék tudnak enni magukra is, de csak mézet.
2. A czukorsziruppal vagy mézzel kevert s megevett nyers himport csak igen kis mértékben tudják kihasználni.
3. A fogságban tartottak nagy része nem éhen hal, hanem a fennebb említett hűdéses betegség következtében pusztul el.
4. A szabadon járó herék belében található és himport nem tartalmazó táplálék azt bizonyítja, hogy a munkások etetik őket.⁸
5. A herék elűzésének, illetőleg leölésének oka tehát abban leledzik, hogy midőn — a mézelő évad lejártával — a munkások elvonják tőlük a jó tápértékű chymust = táppépet, éhségük csillapítására annál több mézet fogyasztanak, ha a munkások bölcs előrelátással ebben meg nem akadályoznák őket.

Wieder József és Bálint Sándor dr.

A méhesből.

E hóban végeznünk kell a méhek eltelelését, hogy míg a melegebb idő tart, rendezhessék méheink téli háztartásukat. Ha etetni kénytelen a méhészt és nem rendelkezik lépes mézzel, szeptemberben még remélheti, hogy befedi a sejtekbe hordott mézet, de később már nem érhetünk célzt a folyó állapotban beadott mézzel, mert megjegecedik, minek káros következményeit minden méhészt ismeri. Gyenge családot ne teleljünk el, hanem kettőt, esetleg töb-

⁸ Egy esetben sikerült csak két himporszemecskét találni egy here közepbelének tartalmában, bizonyosságul annak, hogy himport nem esznek. — v. Planta a herék béltartalmában sok fehérjét, továbbá zsírt és czukrot talált. Tehát mind olyan alkotó részek, melyek az álczatáplálékot is alkotják. Himport ő sem talált.

bet is egyesítve. Gondunk legyen arra, hogy minden családnak bőven legyen télire valója, méhkenyeres lépben se szenvedjenek hiányt. Soha se számitsen arra a méhészt, hogy majd kora tavaszon pótolja a mézbeli hiányt, mert a tavaszi háborgatás mindig hátrányos. Legalább 10 kilónyi méz kell az eltelelésre, ebből 4 keret teljesen befedett. Arra is legyen gondja a méhésznek, hogy a méhek ne hogy légihányt szenvedjenek. Ezért az alsó sorba (a hol tél keretek alkalmaztatnak) a költőkamrába félig mézes s leghátul 1—2 üres lépet is adjunk. A mézkamra kitömése vagy a hideg ellen papírral kitömke maradhat későbbre, ha az idő hűvösödik. — Most van ideje az öreg vagy hibás anyák kicserélésének. Eltelelés után a méheket többet ne háborgassuk, csak abban az esetben vizsgáljuk át, ha rendetlenséget veszünk észre. Végül figyelmeztetjük méhésztársainkat, hogy ha etetnek, a mézet nap lementé után adják be, különben raglás támad.

Vegyesek.

— *A földmivelésügyi miniszter* egyeletünk elnökségének három ezüst és hat állami bronzérmét küldött a szamosújvári kiállításon kiosztás végett. A vándorgyűlés külön teliratban fogja megköszönni a miniszternek kiállításunk iránt tanusított magas figyelmét.

— *„A Méh és Világa.”* Lapunk jelen számához mellékelve küldjük szét *Sötér Kálmán* nagyszabásu munkája előfizetési felhívását. E munka megjelenése korszakalkotó lesz a magyar irodalomban és egyesületünk büszke lehet arra, hogy a jeles tudós munkáját ő bocsáthatja világgá. A munka kiadása nagy anyagi áldozatot igényel. De nem riadunk vissza a nehézségektől, mert a közszükségen segítünk s mert reméljük a mivelt méhészközönség támogatását. Kérjük t. méhésztársainkat, hogy a *Sötér* nagyszabásu munkájára minél több előfizetőt sziveskedjenek gyűjteni.

— *Sötér Kálmán Kolozsvárt.* *Sötér Kálmán* a szamosújvári vándorgyűlésről visszatértében Kolozsvárt másfél napot töltött, a hol *Turcsányi Gyula* alelnök vendége volt. A jeles tudós látogatása nevezetesen eseménynek van egybekötve, mert ez alkalommal történt végleges megállapodás »A méh és világa« kiadása iránt. *Sötért* az idegen méhészek közül is többen elkísérték ide s az itt levő méhészek és méhészet barátai lelkes ovációkban részesítették.

— *A szamosújvári vándorgyűlés* alkalmával tartott kiállításon volt kisorsolás eredményét lapunk jövő számában adjuk.

— *A méh ereje.* Pateau, franczia természetbuvár, írja az »O. u. B. Ztg.«, kísérleteket tett annak meghatározására, hogy milyen erősek a méhek? E célból apró kocsikat készített s fonál segítségével elejébe fogta a rovarokat. Kísérletezés nyomán kitűnt, hogy a cserebogár 21-szer, a méh pedig 30-szor erősebb, mint a ló. A